

Boros Dominik

PbD hallgató

Debreceni Egyetem, Marton Géza Állam- és Jogtudományi Doktori Iskola

A JAVÍTÁSHOZ VALÓ JOGRÓL SZÓLÓ IRÁNYELV JELENTŐSÉGE A
FENNTARTHATÓ FOGYASZTÁS ELŐMOZDÍTÁSÁBAN A FOGYASZTÓI
SZERZŐDÉSEK TÜKRÉBEN

Debreceni Jogi Műhely, 2025. évi (XXII. évfolyam) 1-2. szám (2025. szeptember 12.)

DOI 10.24169/DJM/2025/1-2/2

Absztrakt: A zöld átállás folyamata egyre több európai uniós szakpolitikát, jogágot és intézményt érint és ez alól nem kivétel a fogyasztóvédelmi jog sem. A fenntartható fogyasztás megvalósítása a fogyasztóvédelmi magánjogon keresztül elsőként 2019-ben majd nagyobb intenzitással 2024-ben kezdődött el.

A tanulmány legfőbb célja, hogy elemezze és értékelje a fenntartható fogyasztás célkitűzés recepcióját különösen a 2019/771 és 2024/1799 irányelvek alapján. A szerző által elvégzett értékelés szempontja között szerepel annak a kérdésnek a megválaszolása, hogy az említett irányelvek milyen új jogintézményeket vezettek be a harmonizált kötelmi jogi szabályokban és ezek az új jogintézmények hogyan képesek egyszerre szolgálni a fogyasztók magas fokú védelmét és a fenntartható fogyasztás elérését.

A tanulmány nem törekszik arra, hogy egy komplex átfogó képet adjon a javítás felszabadítását körülvevő más jogági (versenyjogi és szellemi tulajdonjogi) kihívásokról, hanem a fogyasztóvédelmi magánjogi fókuszú elemzésben olyan szempontból kerülnek megemlítésre az egyes más jogágak, amennyiben fogyasztóvédelmi funkciót is el tudnak látni.

Kulcsszavak: fenntartható fogyasztás, javításhoz való jog, fogyasztóvédelem, európai uniós jogalkotás

The Significance of the Right to Repair Directive in Promoting Sustainable Consumption in the Light of Consumer Contracts

Abstract: The process of the green transition is increasingly influencing European Union policies, legal fields, and institutions, and consumer protection law is no exception. The promotion of sustainable consumption through consumer contract law first gained prominence in 2019 and became a more intensive focus in 2024.

This study aims to analyze and assess the reception of sustainable consumption in EU law, with particular attention to Directives 2019/771 and 2024/1799. The analysis focuses on how these directives introduced new legal instruments into harmonized contract law and how these instruments can simultaneously serve the high-level protection of consumers and the promotion of sustainable consumption.

The study does not seek to provide a comprehensive overview of the competition law and intellectual property law challenges surrounding the right to repair. These legal fields are mentioned only insofar as they fulfill a consumer protection function.

Keywords: sustainable consumption, right to repair, consumer protection, European Union legislation

Die Bedeutung der Richtlinie über das Recht auf Reparatur für die Förderung nachhaltigen Konsums im Lichte von Verbraucherverträgen

Abstrakt: Der Prozess des grünen Wandels beeinflusst zunehmend die Fachpolitiken, Rechtsbereiche und Institutionen der Europäischen Union – das Verbraucherrecht bildet hierbei keine Ausnahme. Die Förderung des nachhaltigen Konsums durch das Verbraucherprivatrecht rückte erstmals 2019 in den Fokus und erhielt 2024 eine verstärkte Aufmerksamkeit.

Ziel dieser Studie ist es, die Rezeption des nachhaltigen Konsums im EU-Recht zu analysieren und zu bewerten, insbesondere im Hinblick auf die Richtlinien 2019/771 und 2024/1799. Die Untersuchung konzentriert sich darauf, welche neuen Rechtsinstrumente durch diese Richtlinien in das harmonisierte Vertragsrecht eingeführt wurden und inwiefern diese Instrumente sowohl den

umfassenden Verbraucherschutz als auch die Förderung des nachhaltigen Konsums gewährleisten können.

Die Studie erhebt nicht den Anspruch, einen umfassenden Überblick über die wettbewerbsrechtlichen und geistigen Eigentumsrechtlichen Herausforderungen im Zusammenhang mit dem Recht auf Reparatur zu geben. Diese Rechtsgebiete werden lediglich insoweit behandelt, als sie eine verbraucherschützende Funktion erfüllen.

Schlagworte: nachhaltiger Konsum, Recht auf Reparatur, Verbraucherschutz, EU-Gesetzgebung

Bevezetés

Az Eurobarométer egyik legfrissebb felmérése alapján a megkérdezett európai lakosok 84%-a gondolja azt, hogy az Európai Unió jogalkotás szükséges a környezet védelméhez.ⁱ Továbbá egy másik Eurobarométer kutatásbanⁱⁱ a megkérdezett európai lakosok 77%-a úgy gondolja, hogy a klímaváltozás egy fontos probléma és a válaszadók 56%-a vélekedett úgy, hogy a klímaváltozás megoldásáért az Európai Unió és a nemzeti államok a felelősek. A kutatásokból jól kitűnik, hogy a fogyasztók az európai uniós és tagállami jogalkotóktól várják el a klímaváltozás és a természet romlásának orvosolását.

A fenntartható fogyasztás elősegítése érdekében az Európai Unió a Green Deal (Green Deal, Zöld Megállapodás) hatásra egy aktív jogalkotási folyamatba kezdett, ami magába foglalja a 2050-re elérendő klímasemlegességet, a tiszta energiát, a körforgásos gazdaságot, méltányos, egészséges és környezetbarát élelmiszerrendszert, az ökoszisztémák és a biológiai sokféleség megóvását és helyreállítását is többek között.

Ennek a zöld átállást segítő jogalkotási folyamatnak az egyik kiemelkedő sarokköveként jelent meg a 2024. május 30-án megszavazott 2024/1799 irányelvⁱⁱⁱ (továbbiakban R2R irányelv), ami egyszerre érint polgári jogi, szellemi tulajdonjogi és versenyjogi jogterületeket, a polgári jogon belül egyszerre szabályoz eladói felelősségi körön belüli és “felelősségen kívüli” (beyond the liability of the seller) javítást elősegítő javaslatokat fogyasztói szerződések esetén. Továbbá egyszerre állapít meg jogokat a fogyasztók részére és jogokat és kötelezettségeket a tagállamok, gyártók, importőrök és szervizek részére.

Ezenfelül olyan új jogintézményeket is létrehoz a javításhoz való jog irányelv, mint például európai javítási adatlap vagy Európai online javítási platform.

A következőekben bemutatásra kerül, hogy hogyan alakult ki a fenntartható fejlődés koncepciója és milyen lenyomatokat hagyott az európai uniós jogalkotásban, különös tekintettel a fogyasztóvédelmi magánjogot érintő szabályokra. Továbbá kiemelt figyelmet szentelek a 2019/771 irányelvben^{iv} megjelenő, a javítást elősegítő rendelkezések ismertetésére.

Ezt követően a tanulmány második felében az R2R irányelvben megjelenő olyan jogintézmények kerülnek elemzésre, amelyek a szerződéses felelősségben megjelenő és szerződéses „felelősségen kívüli” (javítás népszerűsítését célozzák. Az elemzés során megjelenik, hogy az R2R irányelvben megjelenő javítást népszerűsítő eszközök és a már a Green Deal cselekvési tervben megalkotott más irányelvek és rendeletek között milyen koherens egység jelenik meg.

Végül a tanulmányt egy rövid összegző és a jövőbeli kitekintés fogja zárni, amiben olyan lehetséges javaslatokat teszek, amelyek figyelembevételével párhuzamosan lehet elérni a magasabb szintű fogyasztóvédelmet és a fenntartható fogyasztás népszerűbbé válását.

1. A fenntartható fogyasztás koncepciója

A fenntartható fejlődés definícióját a Környezet és Fejlődés Világbizottságának 1987. évi, „Közös jövőnk” című Brundtland-jelentésében a következőképpen adták meg: „[a] fenntartható fejlődés olyan fejlődés, amely kielégíti a jelen szükségleteit anélkül, hogy veszélyeztetné a jövő nemzedékek esélyét arra, hogy ők is kielégíthessék szükségleteiket.”^v

A fenntartható fejlődés koncepciója számtalan gazdasági, társadalmi és környezeti vetületet foglal magában. A fenntartható fejlődésnek, mint célkitűzésnek a komplexitását jól jelzi a gazdag szakirodalom (Wang et al., 2019, p. 41), illetve a 2015-ben az Egyesült Nemzetek által elfogadott 17 fenntartható fejlődési cél (sustainable development goal, SDG),^{vi} amelyek a fenntarthatóságnak egy széles spektrumát határozzák meg, gazdasági, társadalmi és környezetvédelmi célkitűzésekkel.

Jelen tanulmány számára a 12. SDG, a fenntartható fogyasztás és tervezési minták kialakítása a kiemelő, ami magába foglalja a körforgásos gazdálkodást, az elektronikai hulladékok csökkentését. A körforgásos gazdaság egy olyan elképzelés, amely azon a koncepción alapul, hogy az anyagokban és termékekben rejlő értéket fenn kell tartani és vissza kell nyerni. A körforgásos gazdaságot olyan vízióknak is tekintik, amelyek a tágabb értelemben vett erőforrás- és fenntarthatósági kihívásokra érdemi megoldásokat kínálhatnak azáltal, hogy lassítják az anyagok és a termékek elavulásának folyamatát. Ezek a célkitűzések elsősorban a környezetbarát tervezést és az újrahasznosítást jelentik, korszerűsítést és az érdekeltek bevonását a javításba (Svensson-Hoglund et al., 2021, p. 1).

A fenntartható fogyasztás, mint célkitűzés először egy 2008-as Bizottsági Közleményben^{vii} jelent meg, ahol ösztönzők, zöld közbeszerzések alkalmazásával, a környezetbarát tervezésről szóló rendelet hatályának kiterjesztésével, kkv-k támogatásával és a címkézési rendelet egyszerűsítésével motiválták volna a belső piac szereplőit arra, hogy fenntarthatóbban termeljenek és fogyasszanak.

A következő lépcső a 2009/125/EK irányelv^{viii} megalkotása volt. Az irányelv célja többek között az energiafogyasztó termékek környezeti teljesítményének javítása, a termékek energia- és erőforrás-felhasználásának hatékonyabbá tétele a teljes életciklusuk során, a fenntartható fogyasztási szokások ösztönzése azáltal, hogy a termékek tervezése során figyelembe veszik azok környezeti hatásait. Továbbá az irányelv előírja, hogy a termékek energiahatékonyságáról és környezeti tulajdonságairól pontos és átlátható információkat kell nyújtani a fogyasztóknak, például címkézési rendszereken keresztül.

Az igazi áttörést a 2015-ben megalkotott körforgásos gazdaságra vonatkozó uniós cselekvési terv^{ix} jelentette. Ez a cselekvési terv olyan problémákat azonosított, mint a javítás kivitelezhetőségeinek nehézsége, a hamis zöld termékmegjelölések és felvetette a korai elavulási gyakorlatok jelenlétét is. Bár konkrét jogszabály módosításokat vagy új jogszabályok létrehozatalát nem tartalmazta a cselekvési terv, viszont ahogyan a későbbiekben látni lehet, meghatározta a jövőbeli fogyasztóvédelmi rendeletek és irányelvek alapjait.

A Green Deal-lel párhuzamosan megjelent az első, valódi fogyasztóvédelmi szabályozás, ami már lépéseket tett a fenntartható fogyasztás elérése érdekében, nevezetesen a 2019/771 irányelv^x. A 2019/771 irányelv 32. és 48. preambulumbekzdései már tesznek említést a fenntartható fogyasztásról és

körforgásos gazdálkodásról, illetve a szerződésszerűség objektív követelményei között már megjelent a tartósság vagy a kompatibilitás, mint kritériumok.^{xi}

A 2019/771 irányelv után azonban öt évet kellett arra várni, hogy európai uniós jogalkotó olyan jogszabályokat hozzon létre, aminek a fókuszában a fogyasztóvédelmi jog fenntartható átalakítása van.

Elsőként megemlítendő az eco-design rendelet^{xii}, amely bár elsősorban nem elsősorban a fogyasztók magas szintű védelmét hivatott ellátni, mégis egy olyan keretjogszabályként funkcionál, amely képes egy stabil hátteret biztosítani további körforgásos gazdálkodási célokat megvalósító fogyasztóvédelmi jogszabályoknak. Például az eco-design rendelet tartalommal töltött fel a körforgásos gazdálkodási célokhoz kapcsolódó fogalmakat, hangsúlyt fektetett a fogyasztók pontos tájékoztatására, illetve a környezettudatos tervezés követelményei között megjelennék fogyasztók biztonságát előtérbe helyező rendelkezések is. Továbbá Gyulai-Schmidt Andrea lényegre törően kiemeli, hogy „[A] környezetbarát tervezési intézkedések elősegítik a termékek javíthatóságát, mivel olyan követelményeket határoznak meg többek között a terméktervezésre és a pótalkatrészek elérhetőségére vonatkozóan, amelyek ösztönzően hatnak a hosszú élettartamú termékek gyártására és javítására.” (Gyulai, 2025, p. 152)

A fenntartható fogyasztás és a fogyasztóvédelmi jog relációja szempontjából a második legújabb jogalkotási eredmény a fogyasztói szerepvállalást elősegítő 2024/825 irányelv.^{xiii} A 2024/825 irányelv a tisztességtelen kereskedelmi gyakorlat kimunkált eszközeit a tervezett avulás és a zöldrefestés (greenwashing) elleni küzdelemre használja fel.

Végül a fenntartható fogyasztás koncepciójának megvalósításában harmadik indikátorként megjelent a téma szempontjából releváns jogszabály, a R2R irányelv, ami az utópiaci folyamatok dinamikus megváltoztatására és fogyasztók és vállalkozások közötti szerződéses szabályok megreformálására tett kísérletet.

2. A 2019/771 irányelv jelentősége

A fogyasztók és vállalkozások közötti szabályok modernizálására már a R2R irányelv előtt is volt példa, nevezetesen a 2019/771 irányelvben megjelent a fenntartható fogyasztás szikrája.

A fenntartható fogyasztás és a magasabb szintű fogyasztóvédelem párhuzamos és egységes szabályozása egészen 2019-ig váratott magára, amikor is az európai uniós jogalkotó megalkotta a 2019/771 irányelvet, ami harmonizálta a fogyasztók és a vállalkozások közötti adásvételi szerződések szabályait.^{xiv} Bár a jogirodalomban megjelennek olyan álláspontok, amelyek nem sorolják elsődlegesen a fenntartható fogyasztást elősegítő irányelvekhez (Pflücke, 2024; Mak and Terryn, 2020). Ezen szerzők legfőbb érveik között megjelenik annak a hiányosságnak a kimutatása, hogy a 2019/771 irányelv nem változtatott a hibás teljesítés következményeinél alkalmazható jogorvoslatok hierarchiáján, illetve semmilyen módon nem népszerűsíti a fogyasztók között a fenntartható fogyasztást (Moeslinger et. al., 2022, p. 53).

Álláspontom szerint, bár a 2019/771 irányelv nem a fenntartható fogyasztás megvalósítását tette központi tézisévé, azonban tagadhatatlanul tartalmaz az irányelv olyan intézkedéseket, amelyek már egy előképet adhatnak a zöld politika integrációjáról. Példának okáért ilyen intézkedéseknek tekinthetők: a minimum 2 éves szavatossági idő harmonizálása, a fél évről egy évre emelkedő hibás teljesítési vélelem (Fézer és Hajnal, 2020, p. 40), vagy, hogy a szerződésszerűség objektív és szubjektív követelményei között megjelent a tartósság, a funkcionalitás^{xv}, kompatibilitás vagy az interoperabilitás^{xvi} fogalmak, amelyek a tervezett avulás^{xvii} elleni magánjogi fellépést biztosítják.

Egyrészt, a 'tartósság', mint a szerződésszerűség egyik követelményének a megjelenése biztosítja azt, hogy immáron a fogyasztó legalább két év (rendeltetésszerű) használatot várhat el a terméktől. Így a nagyobb tartóssági fokkal rendelkező terméket tovább lehet használni, ezzel csökkentve annak az esélyét, hogy a fogyasztó idő előtt megváljon az árutól. Másrészt, a 'kompatibilitás' és az 'interoperabilitás' a digitális termékek esetében orvosolja a hardveres és szoftveres fajtáit a tervezett avulásnak (De Franceschi, 2018, p. 220).

A 2019/771 irányelv emellett a harmonizáció tükrében is egy vitatható nézőpontot foglalt el. Ugyanis az irányelv szerint a harmonizáció során kétféle megoldást kínál. Egyrésztől felmerülnek olyan rendelkezések (pl. objektív követelmények) amelyek a maximum harmonizáció igényével jelennek meg. Az ilyen fajta maximum harmonizációs törekvések előnye közé sorolható, hogy a belső piacon egységesülnek a fogyasztókat megillető jogosultságok, így egyszerűsödik a vállalkozások számára a fogyasztói vitarendezés. Ugyanis a

fenntartható fejlődés elérése is csak egységes és határozott fellépés segítségével lehetséges és ehhez nagyban hozzájárul a két év szavatossági idő, mint a szavatossági idő minimum időtartamának, egységesített meghatározása (vö. Van Gool and Michel, 2021; Loos, 2017; Mak and Lujinovic, 2019).

Azonban ennek a maximumharmonizációs szabályozásnak felmerülnek hátrányai, amiket Fazekas Judit fogalmazott meg lényegre törően: „[az] uniós magánjogi jogalkotást jellemző fragmentáció is, tehát az a jelenség, hogy az irányelvek egy-egy magánjogi részterület harmonizációját végzik el, anélkül, hogy különösebben vizsgálnák a jogszabályelőkészítés során a nemzeti magánjogba való illeszkedésük problémáit. Különösen igaz ez az Unió fogyasztóvédelmi joganyagára, amelyben a fogyasztók védelmét szolgáló egyoldalú kötelezettségek kógens módon korlátozzák a kötelmi jogviszonyokra jellemző, hagyományos magánautonómiát.” (Fazekas, 2020, p. 140).

A maximumharmonizációs hátrányok ellensúlyozása érdekében, a 2019/771 irányelv az európai uniós tagállamok számára biztosít olyan lehetőségeket is, hogy a 2019/771 irányelvben megjelenő egyes rendelkezéseitől, a magasabb szintű fogyasztóvédelem biztosítása érdekében eltérhetnek. Erre eklatáns példát nyújtanak a Hollandiában fellelhető szavatossági szabályok, ahol sok termék esetében a „normál” szavatossági szabályok meghaladják a kétéves időtartamot, mivel a bírósági ítéletek alapján sok termékről feltételezik, hogy élettartamuk öt és tíz év között van. Hollandiában a jogszabály a „normál” élettartam fogalmát kvalitatív módon alkalmazza. Ez a meghatározás megában hordoz társadalmi elvárásokat a termékek iránt, függően olyan tényezőktől, mint például a termék tipikus használati módja vagy az időjárási viszonyok. Az öt kulcsfontosságú szempont, amelyeket a holland bíróságok figyelembe vesznek a jogvita során: (1) az ár, (2) a termék típusa, (3) az értékesítés módja, (4) az eladó által nyújtott információk és (5) a gyártó (OEM) által biztosított írásos tájékoztatás (Montalvo, Peck and Rietveld, 2016, p. 56).

Viszont a maximumharmonizáció alóli kivételek azt a veszélyt hordozzák magukban, hogy nagyobb minőségi különbségek lesznek az egyes tagállamokban biztosított fogyasztóvédelem szintjei között és kihatással lesz a környezeti fenntarthatóság elérésére, hiszen egyes tagállamokban a vállalkozások felelőssége kisebb lesz, csökkentve ezáltal a körforgásos gazdálkodás hatékonyságát.

Akkor mi lehet erre a harmonizációs problémára a megoldás? Ha csak a maximumharmonizáció igényével megalkotott irányelvek segítségével igyekezne párhuzamosan biztosítani az európai uniós jogalkotó magasabb szintű fogyasztóvédelmet és elősegíteni a zöld átállást, akkor bár ezeket a közpolitikai célkitűzéseket hatékonyabban lehet megvalósítani, de akkor a fogyasztóvédelmi jog quasi elveszti a megosztott hatásköri szerepét és háttérbe szorulnak azon tagállamok érdekei, akik eltérő jogi hagyománnyal rendelkeznek.

Azonban, ha az európai uniós jogalkotó olyan irányelveket alkot, ahol egy minimum meghatározása mellett megengedi a tagállamoknak, hogy az implementáláskor fejlesszék az irányelvek egyes rendelkezéseit, akkor bár kevésbé hatékonyan lehet biztosítani a fenntartható fejlődési célok dinamikus megvalósítását, viszont megjelenik az organikus fejlődés ígérete. A természetes jogalkotási kezdeményezések pozitív példái motiválhatják egy másik európai uniós tagállam jövőbeli színvonalas implementációit.

Így ezen indokok miatt úgy vélem, hogy az európai uniós jogalkotó állítson az irányelvekben minimum standardokat a tagállamok felé, viszont engedjen teret organikus magánjogi szabályanyag fejlődésére. Érdemes feltenni a Vékás Lajos által megfogalmazott kérdést, miszerint: „[az] évezredes gyökerű és évszázadok óta folyamatosan csiszolódó magánjogi dogmatika páratlanul gazdag tárháza ennyire elégtelen lehetőségeket biztosít a "szép új világ" jogi befogadására (...)?” (Vékás, 2021, p. 74)

Összességében a 2019/771 irányelv megítélése a fenntartható fogyasztás kapcsán igen „vegyesnek” bizonyulhat. Egyrészt a 2019/771 irányelv által bevezetett új jogintézmények és fogalmak kapcsán kiemelendő, hogy a fentiekben megemlített új szerződésszerűség objektív követelményei sarokkövét képezik a fenntartható fogyasztás megvalósításának és ezzel párhuzamosan biztosítják a fogyasztók védelmének magas fokát. Továbbá a 2019/771 irányelv megteremtette az alapjait a további, jövőbeli zöld színezetű fogyasztói szerződésekkel foglalkozó jogszabályanyagnak, miközben arra inspirálva az európai uniós tagállamokat, hogy a magánjogi hagyományaikat és intézményeiket igyekezzenek a fenntartható fejlődés irányába terelni. Azonban a 2019/771 számos további lehetőséget kihagyott, amivel szignifikánsabb változásokat tudott volna előidézni a B2C szerződésekben a zöld átállás megvalósulása szempontjából, például a javító és karbantartó szolgáltatások szabályozása és a használt termékek vagy a felújított termékek szavatossági kérdéseinek felülvizsgálata.

3. A R2R irányelv hatása

A 2019/771 irányelv hagyatékul hagyta azt a gondolatot, hogy fogyasztó és vállalkozások közötti szerződéses viszony szabályozáskor is jelenjenek meg olyan elemek, amelyek igyekeznek a fenntartható fogyasztást és a körforgásos gazdálkodást elősegíteni. A 2019/771 irányelv csak limitált részben foglalkozott a környezeti fenntarthatóság kérdésével, ezért csak idő kérdése volt, hogy mikor és milyen minőségben fog megjelenni egy hasonló irányelv, ami folytatja a 2019/771 irányelv által elkezdett munkát.

A R2R irányelv számos összefüggést mutat az első fejezetben ismertetett új fenntartható fogyasztást elősegítő jogszabályokkal. Míg az eco-design irányelv a R2R irányelv fogalmi háttérét termeti meg, illetve a R2R irányelvben megjelenő javíthatósági követelmények szintúgy megjelennek az eco-design irányelv környezettudatos tervezés előírásaiban, addig a 2024/825 irányelv olyan követelményeket állít a vállalkozások elé, miszerint a termékeken fel kell tüntetni, hogy az adott áru mennyi javíthatósági pontszámmal rendelkezik, vagy hogy a fogyasztó milyen módon tud hozzájutni a pótalkatrészekhez.

A R2R irányelv komplex összetételét jól jelzi, hogy egyszerre érint polgári jogi, szellemi tulajdonjogi és versenyjogi jogterületeket, a polgári jogon belül egyszerre szabályoz eladói felelősségi körön belüli és “felelősségen kívüli” (beyond the liability of the seller) javítást elősegítő javaslatokat, továbbá egyszerre állapít meg jogokat a fogyasztók részére és jogokat és kötelezettségeket a tagállamok, gyártók, importőrök és szervizek részére. Ezenfelül új jogintézményeket is létrehoz a javításhoz való jog irányelv, mint például európai javítási adatlap vagy Európai online javítási platform.

A R2R irányelv 2024. május 30-i megszavazásakor már egy olyan európai uniós jogalkotási folyamat részeként jelent meg, ahol már központi elemként jelenik meg a zöld átállás megvalósítása iránti célkitűzés. Így még meglátásom szerint sokkal megengedhetőbben lehetett megítélni a 2019/771 irányelvet, hiszen az elsődleges célkitűzése a fogyasztói adásvétel harmonizációja volt, míg a R2R irányelv vizsgálata során nagyobb fokú szigorot és elvárásokat kell alkalmazni a fenntartható fogyasztást elősegítő magánjogi intézmények elemzésénél, hiszen egyfajta sarokköveként funkcionál a zöld átállást magába foglaló európai uniós paradigmaváltozásnak.

A R2R irányelv elemzése során az első kérdés, hogy miben jelent változást (kötelmi jogi szempontból) a 2019/771 irányelvhez képest, illetve, hogy milyen további eszközökkel igyekszik a fogyasztókat arra bátorítani, hogy a javítást válasszák.

3.1. A szerződéses felelősséget érintő változtatások

A R2R irányelv 40. bekezdése a (EU) 2019/771 irányelv 13. cikkét akként módosítja, hogy a 40. preambulumbekkezdésben már a fogyasztó választhat a javítás és a csere között és az eladónak egy nagyobb kötelezettséget teremt azáltal, hogy mindenképpen tájékoztatni kell a fogyasztót arról, hogy joga van javítást kérni és a javítás milyen előnyökkel járhat a fogyasztónak a számára.

Az (EU) 2019/771 10. cikkét úgy módosítja a R2R irányelv, hogy ha a fogyasztó a javítást választaná, akkor egyszer meghosszabbodik 12 hónapra az eladó szavatossági felelőssége. Mindemellet a tagállamok arról szabadon rendelkezhetnek, hogy abban az esetben, ha a fogyasztó újra igénybe veszi a javítás lehetőségét, akkor esetlegesen meghosszabbodjon másodjára a jótállási/kellékszavatossági felelősség. Ez az (EU) 2019/771 irányelv 10. cikkét módosítja.

További hangsúlyos változás elé néz az (EU) 2019/771 irányelv 7. cikk (1) bekezdésének d) pontja, ahol már a szerződésszerűség fogalmában megjelenik a javíthatóság kifejezés. Ez azt jelentené, hogy a fogyasztó a termék megvétele során számíthat arra, hogy az áru meghatározottan javítható lesz. Viszont erre a kritériumra nem ad pontos fogalom meghatározást a javításhoz való jog irányelv, csak a „javíthatósági követelmények” címszó alatt ad egyfajta tájékoztatást.

Mindazonáltal a javíthatósági követelmények nem egyenlőek a javíthatósággal, hiszen a javíthatósági követelmények a javításhoz való jog irányelv II. mellékletében megjelenő termékekre vonatkoznak az eladói felelősségen kívüli javítások kapcsán, míg a javíthatóság a szerződéses felelősségre vonatkozik. Így a javíthatóság gyakorlatilag definiálatlan maradt, mint a szerződésszerűség fogalmának egyik eleme.

Mindemellet az (EU) 2019/771 irányelv 14. cikke aszerint módosult, hogy a vállalkozásnak lehetősége lesz a fogyasztó kérésére csereterméket biztosítani, vagy a fogyasztó kifejezett kérésére felújított csereáruval is teljesítheti az igényét.

3.2. A szerződéses felelősségen kívüli javítás

3.2.1. A gyártói kötelezettségek

A fogyasztó először fordulhat a R2R irányelv 5. cikke alapján a gyártóhoz, hogy az irányelv II. mellékletében meghatározott^{xviii} termékét javítsa meg. A gyártó a fogyasztó számára a javítást díjmentesen vagy észszerű ár felszámításával, észszerű időn belül köteles elvégezni (attól az időponttól kezdődően, amikor az áru a gyártó tényleges birtokában van, a gyártó megkapta az árut vagy hozzáférést kapott az áruhoz a fogyasztótól).

A gyártó a javítás időtartamára díjmentesen vagy észszerű díj ellenében csereárut kölcsönözhet a fogyasztónak; és ha a javítás lehetetlen, a gyártó felújított árut is felajánlhat a fogyasztónak.^{xix}

A R2R irányelv a gyártó (adott esetben meghatalmazott képviselők, importőrök vagy forgalmazók számára, ha a gyártó nem rendelkezik meghatalmazott képviselővel az Unióban) számára még azt a kötelezettséget is előírja, hogy a fogyasztók egy szabadon hozzáférhető honlapon keresztül információkhoz juthassanak a II. mellékletben felsorolt uniós jogi aktusok hatálya alá tartozó áruk tipikus javításáért felszámított indikatív árakra vonatkozóan.^{xx}

A gyártó a javításhoz való jog irányelv 24. preambulumbekzdése alapján csak akkor tagadhatja meg a javítást ha lehetetlen, viszont a gyártó nem tagadhatja meg a javítást, pusztán gazdasági okokból, (például a tartalék alkatrészek költsége miatt,) vagy kizárólag azon az alapon, hogy egy korábbi javítást más javítók vagy adott esetben a fogyasztó végezte el.

3.2.2. Szervizek (javítók) kötelezettsége a fogyasztók irányába

A fogyasztók olyan döntéssel is élhetnek, hogy ők nem feltétlenül a gyártót, az importőrt vagy a forgalmazót választanák, hanem a lakóhelyéhez közeli javítószolgálat segítségét venné igénybe. Viszont ilyenkor a fogyasztó részéről felmerülhetnek bizonyos kérdések pl. meddig tarthat a javítás? Kérhet-e csereárut? Mi a javító pontos elérhetősége? stb. A 10. preambulumbekzdés alapján a javítóknak a fogyasztók rendelkezésére kell bocsátaniuk a javítási szolgáltatásaikkal kapcsolatos legfontosabb információkat annak érdekében, hogy a fogyasztó szabadon eldönthesse, hogy kivel javíttatja meg az árut, valamint a

megfelelő javítási szolgáltatások azonosításának és kiválasztásának elősegítése céljából.

Az információk elérhetőségének megkönnyítése érdekében a javításhoz való jog irányelve megteremtette az európai javítási adatlap jogintézményét. Az európai javítási adatlapot a szerviz adhatja lehetőségként a fogyasztónak, a szolgáltatásuk igénybevétele előtt. Az adatlap a fogyasztó számára fontos információkat tartalmaz a javításról, a javítóról például: a javító kiléte; a javító letelepedési helyének címe, valamint a javító telefonszáma és e mailcíme, továbbá adott esetben egyéb online elérhetőség, amelyen keresztül a fogyasztó gyorsan és hatékonyan felveheti a kapcsolatot és kommunikálhat a javítóval; a javítandó áru; a hiba természete és a javasolt javítás jellege; az ár vagy – ha az árat nem lehet észszerűen előre kiszámítani – az ár kiszámításának módja és a javítás maximális ára; a javítás elvégzéséhez szükséges becsült idő; ideiglenesen biztosított csereáru rendelkezésre állása a javítás idejére és adott esetben az ideiglenes csere fogyasztót terhelő költségei; a hely, ahol a fogyasztó átadja az árut javításra; adott esetben kiegészítő szolgáltatások – például a javító által kínált eltávolítás, üzembe helyezés és szállítás – rendelkezésre állása és adott esetben e szolgáltatások fogyasztót terhelő költségei, az európai javítási adatlap érvényességi ideje; adott esetben kiegészítő információk.^{xxi}

Összességében az európai javítási adatlap egy előzetes tájékoztatási funkciót lát el, amit a javító adhat a fogyasztónak, mielőtt még a fogyasztó igénybe venné a szerviz javító és karbantartó szolgáltatásait. Ez alapján a fogyasztó igénybe veheti az általa kívánt termék diagnosztizálását,^{xxii} aminek az elvégezte után a fogyasztó kap egy “áránlatot” az áru megjavítását illetően.

Az európai javítási adatlapot a kiállításától számított 30 napon belül nem lehet módosítani, de akár hosszabb érvényességi időszakban is meg lehet állapodni.

Továbbá az európai javítási adatlapot díjmentesen kell szolgáltatni, de az azt megelőző diagnosztikai szolgáltatásért, például ha fizikai vagy távolról végzett vizsgálatra van szükség a hiba jellegének, a javítás típusának és a javítás várható árának a meghatározásához, a javító kérheti a fogyasztótól e szolgáltatás szükséges költségeinek megtérítését és erről egyértelműen tájékoztatnia kell a fogyasztót a R2R irányelv 4. cikk (3) bekezdése alapján.

3.2.3. Európai online javítási platform

A R2R irányelv 7. cikkében szabályozza az Európai online javítási platformot amelynek szintén fő célja a tájékoztatás elérhetőbbé tétele. Az Európai online javítási platform lehetővé teszi a fogyasztók számára, hogy javítókat, valamint adott esetben felújítottáru eladókat, hibás árukat felújítás céljából megvásárló szereplőket vagy közösségi alapú javítási kezdeményezéseket találjanak.

Az európai online platformnak a közös online interfészt használó nemzeti partnerekből kell állnia vagy egyes esetekben nemzeti online platformokra mutató linkeket kell tartalmaznia. A tagállamoknak közös online interfészt (gyakorlatban ez egy weboldal lehet) kell használniuk a nemzeti platformok létrehozásához, továbbá biztosítani kell a tagállamoknak, hogy a javításhoz való jog irányelv kihirdetésétől számított 36 hónapon belül megkezdjék az interfészek a működésüket.

Az interfésznek számos tulajdonsággal kell rendelkeznie:

- térképalapú funkció
- specifikus keresési funkciók pl. áruk, a javítási szolgáltatások helye, javítási feltételek, beleértve a javítás elvégzéséhez szükséges idő
- lehetővé kell tenniük, hogy a fogyasztók kérjék az európai javítási adatlapot azoktól a javítóktól, amelyek azt felajánlják
- lehetővé kell tenniük, hogy a javítók rendszeresen naprakésszé tegyék elérhetőségeiket és szolgáltatásaikat

3.2.4. Pótalkatrész ellátottság a fogyasztók érdekében

A R2R irányelv 5. cikk (4) bekezdésében megjelenik az a követelmény, hogy azon gyártóknak, akiknek a II. melléklethez tartozó termékekhez pótalkatrészeket kell biztosítaniuk észszerű áron. A R2R irányelv 5. cikk (6) bekezdése továbbá előírja a gyártóknak, hogy nem alkalmazhatnak olyan szerződéses kikötéseket, szoftveres technikákat, amik megakadályozhatják az eredeti, tartalék vagy 3D nyomtatással előállított pótalkatrészeket felhasználását (ennek korlátja a nemzeti és európai uniós szellemi tulajdonjog szabályozás).

Ezek a szabályozások azért áttörőek, mert eddig nem eredményezte az erőfölénnyel való visszaélés automatikus megállapítását, ha egy domináns

helyzetben lévő vállalkozás megtagadta a pótalkatrészek eladását.^{xxiii} Ennek a rendelkezésnek a fontosságát tovább növeli, az EUMSZ 102. cikk alkalmazásáról szóló Iránymutatás tervezet, ami kimondja, hogy az erőfölényes helyzet megállapítását egyszerűbbé teszi az, hogyha egy vállalkozás megszegte más jogterületek szabályait, és ezáltal befolyásolta a verseny valamely releváns paraméterét, például az árat, a választékot, a minőséget vagy az innovációt.^{xxiv} Így ha valamelyik gyártó nem biztosítja az ésszerű áron történő ellátást, akkor sokkal hatékonyabban fel lehet lépni a versenyjog eszközrendszerével.

Ezek a rendelkezések az utópiacon a nagyobb fokú versenyt biztosítottak előidézni és a független javítószervizek működését biztosítani, ezzel megteremtve a javító és karbantartó szolgáltatások kínálati oldalát. Így lehetőséget adva fogyasztóknak, hogy a R2R irányelv új intézményeinek az alkalmazásával megjavíttassák az áruikat.

Meglátásom szerint ezért érdemes egy fogyasztóvédelmi magánjoggal fókuszáló tanulmányban megemlíteni a verseny fontosságát és az azt védő versenyjogi jogintézményeket, hiszen ezek teremtik meg a keretét annak, hogy a fogyasztók aktív szerepet tudjanak vállalni a körforgásos gazdálkodásban, már azzal, hogy van kivel szerződést kötniük, illetve a verseny liberalizációjával nagyobb lehetőségük lett a „javításhoz való jogukat” érvényesíteni, azaz élni a R2R irányelv által nyújtott többletjogokkal.

3.3. Kritikai észrevételek a javításhoz való jog irányelv kapcsán

3.3.1. A szerződéses felelősség változásairól

Az (EU) 2019/771 irányelv módosításához pozitívként látom, hogy a fogyasztó a javítást választja a szavatossági jogai érvényesítésénél, akkor a szavatossági jogok kötelezettjének a helytállási felelőssége megugrik 12 hónapra. Így a fogyasztók elviekben tovább használhatják termékeiket és így később cserélhetik le. Viszont kérdéses, hogy olyan termékek esetében (példának okáért textil, lábbelik), ahol a tartósabb használat nem tud érvényesülni, akkor a 12 hónappal megnövekedett szavatossági idő esetén ésszerű az a fogyasztói elvárás, hogy legalább a három évnyi tartóssága legyen egy mosógépnek is, meg egy cipőnek is?

A R2R irányelv 40. preambulumbekzdésében megjelenik az a lehetőség, hogy a tagállamok a szavatossági idő alatt az újabb javítás során is további 12 hónappal hosszabbíthatják meg a szavatossági időt. Ez is ugyanazt a problémát veti fel, hogy minden árura egységesen kell alkalmazni a meghosszabbodott szavatossági időt.

Viszont ez az a kérdést is felvetheti, hogy a vállalkozások nem fogják azt a gyakorlatot bevezetni, hogy a (EU) 2019/771 irányelv 13. cikk (3) bekezdés értelmében, ha mérlegelhetik a körülményeket, egyszerűen kicserélik a terméket és így nem nő meg a kellékszavatossági idő? A fogyasztók számára meg azért kérdéses a javítás választása, mert egy olyan helyzetbe kerülhetnek, hogyha a terméket állandóan javítani kell, praktikusán nem tudják kihasználni a megnövekedett szavatossági időt.

Szintén negatívum, hogy az (EU) 2019/771 irányelvben megjelent a javíthatóság, mint szerződésszerűség követelménye, viszont ennek a tartalmáról nem szól semmit a javításhoz való jog irányelv. Nem megállapítható, a javíthatóságnak mi a tartalma, ki által kell javíthatónak lennie, milyen mértékig (pl. az eladói felelősség végéig vagy csak egy részében, vagy azon is túl). A fogalomalkotás hiánya egy joghézagot teremt, ami megakadályozza, hogy a javíthatóság fogalma teljes körű része legyen a szerződésszerűségnek.

Mindazonáltal, a legnagyobb negatívuma a R2R irányelvnek, hogy csupán „ennyit” tett a fogyasztó és vállalkozás közötti adásvétel fenntarthatóbbá tételére. A R2R irányelv nem változtatott a minimum egy éves hibás teljesítési vélelem határidején. Megfontolandó észrevételeket hoz fel a Bureau Européen des Unions de Consommateurs (továbbiakban BEUC) a javításhoz való jog irányelve kapcsán (BEUC, 2023, pp. 8-9) A BEUC tanulmánya szerint érdemes megemlíteni a hibás teljesítés vélelmét az 1 évről a teljes helytállási kötelezettség idejéig, mert a fogyasztók igényérvényesítési lehetőségeit nagyban korlátozza, hogy a fogyasztóknak egy idő után be kell bizonyítani, hogy a hiba már a termék megvételekor megvolt. Ez a bizonyítás pedig szinte lehetetlen vagy túl nagy terhet ró a fogyasztóra.

További elmulasztott lehetőség a R2R irányelv számára az, hogy a távollévők közötti szerződések elállásra vonatkozó szabályain nem változtatott. Ugyanis a 2011/83/EU irányelv^{xxv} 14. cikke alapján, ha a fogyasztó eláll 14 napon belül a távollévők közötti vásárlástól, akkor a vállalkozás dönthet úgy, hogy a termék visszaküldésének a költségét nem a fogyasztónak kell megfizetnie. Így a

fogyasztók bátorítva vannak az impulzus vásárlásra, ami óriási károkat okozhat a környezetnek (Simon, 2023, p. 136).

A R2R irányelv másik kritikája, hogy a Bizottság javaslatában^{xxvi} azt szorgalmazta, hogy amennyiben a javítás költsége megegyezik a termék cseréjének a költségével, akkor a vállalkozásnak a javítást kell kötelezően alkalmaznia a szerződésszerűség orvoslása érdekében, illetve akkor is a javítást kell alkalmaznia a vállalkozásnak, ha a javítás olcsóbb, vagy egyenértékű a cserével. Ez a javaslat arra a jelenségre erősített volna rá, hogy a jelenlegi fogyasztóvédelmi politika nem a minél kényelmesebb fogyasztást és a fogyasztók olykor fenntarthatatlan igényeit szolgálja ki, hanem egy világos elköteleződést jelentett volna a fenntartható fogyasztás ideája mellett.

Ehelyett csupán a mostani R2R irányelv azt vezette be, hogy *ha* a fogyasztó a javítást választja kellékszavatossági igényként, akkor 12 hónapra megnövekedik a szavatossági idő, aminek az érvényesíthetőségét nagyban lekorlátozza az egy éves hibás javítás vélelem.

3.3.2. Az Európai Javítási adatlapról

A javítási adatlap tartalmát illetően születtek kritikai észrevételek: „A gyakorlatban a 4. cikkben előírt szabályozási javaslatok valószínűleg jelentős problémákhoz vezetnek, és aligha fognak hozzájárulni a javítások előmozdításához. A Zentralverband des Deutschen Handwerks (továbbiakban ZDH) az adatlapot a gyakorlatban nem tartja megfelelőnek, szerinte a formanyomtatvány a gyakorlatban alkalmatlan, mivel a hiba típusára, a javításra vonatkozó információkról a javítás időtartamáról és az árról gyakran lehetetlen előreláthatóan teljes bizonyossággal meggyőződni. Attól tart a ZDH, hogy a formanyomtatvány aránytalan kockázatokkal szembesíti a javítókat.” (Arnold, 2023, p. 94)

Ezenfelül szintén negatívumként merül fel az, hogy a fogyasztóknak elegendő eszközük van arra, hogy tájékozódjanak a más javító szolgáltatások összehasonlítására és így az információk feleslegesen megkettőződnek. Ezenfelül a maximális ár meghatározása egy lefelé tartó árspirált hozna létre a vállalkozások között, ami a javítás minőségén csapódna le, illetve az adatlap intézménye korlátozná a piacra jutását a kis- és középvállalkozásoknak.

További kérdésként merül fel az adatlap kapcsán, hogy mi történik, ha az adatlap érvényességi ideje alatt kiderül, hogy lehetetlen kijavítani az adott terméket? Ebben útmutatást nyújthat a 14. preambulumbekzdés, amely szerint a fogyasztó visszakérheti a diagnosztika költségeit. Ezenkívül a tagállamok eltérő jogorvoslati rendszert hozhatnak létre a fogyasztók részére. Viszont így nem lesz harmonizált fellépés az Európai Unión belül, így egyes tagállamokban eltérő minőségű jogosultságokat élvezhetnek a fogyasztók, így nem valósul meg az egységes jogvédelem, ami a fenntarthatósági törekvések rovására is mehet, hiszen a fogyasztók eltérően lesznek motiválva az eladói felelősségen kívüli javítás igénybevételére.

3.3.3. A gyártók javítási kötelezettsége

A gyártók kötelesek a II. mellékletben foglalt termékeket a fogyasztó kérésére kijavítani, amennyiben a termék javítható. Ez a gyártó általi javítás lehetősége nagyban mutat hasonlóságot a termékszavatossági szabályok tekintetében, ahol szintén elmondható, hogy a fogyasztók nagyon ritkán élnek a termékszavatosság jogintézményével. Így analóg módon feltételezhető, hogy a fogyasztók nem fogják a több országgal távolabbi gyárba visszaküldeni a terméküket, hiszen a szállítási költség és a javítási eljárás elhúzódása kevésbé teszi vonzóvá a gyártó által (szerződéses felelősségen kívüli) javítást.

3.3.4. Az Európai online javítási platform

Az Európai online javítási platform alkalmazhatósága nagyban korlátozott kisebb települések tekintetében, hiszen a földrajzi és gazdasági adottságok miatt limitált számban elérhetőek a javítószolgáltatások. Így hiába tud még precízebben tájékozódni a fogyasztó, ha a javító szolgáltatást végzők száma ugyanolyan alacsonyan marad.

Másrésről a fogyasztónak még mindig ott van a lehetősége, hogy felmenjen az internetre, ahol a keresési találatok között számtalan szervizt tud megtalálni elérhetőséggel, weboldallal, valós visszajelzésekkel, ami egyszerűbb megoldásnak hangzik, mint egy új online interfész kezelése.

3.4. De lege ferenda javaslatok

Meglátásom szerint a R2R egyik legnagyobb kritikájaként lehet megemlíteni azt, miszerint nem hozott dinamikus változást a fogyasztóvédelmi magánjogban a körforgásos gazdálkodási célok megvalósításának a tükrében.

Ezen hiányosság ellensúlyozása érdekében az első javaslatom arra irányul, hogy az európai uniós jogalkotó töltsen meg tartalommal a 'javíthatóság' fogalmát. Például: „javíthatóság: az áru azon képessége, hogy a termékre vonatkozó szavatossági és jótállási kötelezettség időtartama alatt teljes mértékig megjavítható legyen”. Továbbá érdemes megfontolni, hogy a fenti definíciót ki lehet egészíteni azzal, hogy a termékre vonatkozó jótállási és szavatossági kötelezettségen túli időtartamra is vonatkozzon a „javíthatósági követelmény”, támogatva ezzel az utópiai folyamatokat.

A második javaslatom, hogy a R2R irányelvnek sokkal nyomatékosabban kell a teljes harmonizáció égisze (ha már ezt a harmonizációs megoldást választotta) alatt olyan eszközöket bevezetnie, amelyek valódi változást tudnak elérni a körforgásos gazdálkodási célok megvalósítása terén. Például a fentiekben kifejtett Bizottsági javaslat, ami azt vetette fel, hogy a javítást kell előnyben részesíteni, ha a termék kijavításának az összege megegyezik a csere összegével.

Továbbá, olyan jogérvényesítési korlátokat is érdemes felszámolnia a Bizottságnak, mint a hibás teljesítési vélelem egy éves időtartama. Ugyanis ha már az árukra vonatkozó szavatossági időtartam megnövekszik egy-két évvel, akkor párhuzamosan a hibás teljesítési vélelem időtartamának is növekednie kell legalább annyiban, hogy lefedje a termékre vonatkozó szavatossági időtartam kétharmadát vagy háromnegyedét.

Ezenfelül javaslom a sávos szavatossági idő bevezetését a tartós használati termékekre. A 181/2003-mas Kormányrendeletet és az előző fejezetben kifejtett holland rendszert mintául véve úgy gondolom, hogy az európai uniós jogalkotónak legalább egy minimum harmonizációs keretben érdemes felállítania különböző, termékspecifikus szavatossági határidőket. Ugyanis így azon termékekre, amikre több szavatossági idő (5-10 év) vonatkozik, sokkal hatékonyabban érvényesülnének az egyes szerződésszerűségi kritériumok, kiváltva a tartósság és a javíthatóság.

Összegzés

A 12. SDG megjelenése a fogyasztói szerződések szabályozásában sajnálatos módon csalódást keltő. A 2019/771 irányelvre még azt lehetett mondani, hogy legalább inspirációt adhat a jövőbeli európai uniós szabályozásoknak, illetve legalább elindított egy folyamatot a harmonizált szabályok megállapításával (de közben mégis helyt adott olyan tagállami gyakorlatoknak, amelyek nagyobb mértékben szolgálják a fenntarthatóságot és a fogyasztók védelmét), az új szerződésszerűségi követelmények bevezetésével.

A R2R irányelv fogyasztói szerződéseket érintő jogintézményei közül (ironikusan) a verseny elősegítése jelenti a leginnovatívabb és legfontosabb előrelépést, hiszen azáltal, hogy a pótalkatrész gyártóknak mindenkinek egységesen kell értékesítenie a pótalkatrészeket, megnövekedik a verseny az utópiacokon, így megteremtve az esélyt a fogyasztóknak, hogy választani tudjanak, hogy kivel szeretnének szerződteni, illetve, hogy tudják hasznosítani az újonnan bemutatott, a R2R irányelv által biztosított eszközöket. A versenyt elősegítő szabályozások párhuzamos megjelenése egy fogyasztóvédelmi jellegű szabályanyagban arra kívánnak rámutatni, hogy a fenntartható fogyasztás elérése érdekében a belső piac eszközeinek egymást ki kell egészíteniük, így elképzelhető, hogy a verseny és az azt biztosító eszközök egyre markánsabb módon valósíthatnak meg (közvetve is) fogyasztóvédelmi célokat.

Azonban a fogyasztói szerződéseket közvetlenül érintő új szabályok nem fognak gyökeres változást jelenteni, hiszen mindegyik új intézmény súlyos hiányosságokban szenved (javíthatóság tartalma, gyártói javítás, 12 hónapos szavatossági idő megnövekedése stb.), illetve továbbra is változatlanul maradtak olyan problémák, amelyeket már a 2019/771 irányelv megalkotásakor is szóba hoztak (differenciált szavatossági idő, a szavatossági hierarchia megváltoztatása, hibás teljesítési vélelem meghosszabbítása stb.).

A jövőbeli szabályozások esetén azt a következtetést érdemes levonni az európai uniós jogalkotónak a R2R irányelvből, hogy sokkal hatásosabb fellépés kell egy olyan harmonizációs rendszerben, ami a tagállami hagyományokkal együttműködve képes biztosítani a fenntartható fejlődés ideáját. Továbbá a versenyjog és fogyasztóvédelmi jog között hídként megjelenő fenntartható fogyasztás egy olyan jelenség, ami sokkal szélesebb körű tanulmányozást igényel az akadémiai életben dolgozó szakemberek és az európai uniós jogalkotó által.

Irodalomjegyzék

De Franceschi, Alberto (2018) 'Planned obsolescence challenging the effectiveness of consumer law and the achievement of a sustainable economy: The Apple and Samsung cases', *Journal of European Consumer and Market Law*, 7(6), 217-221.

Arnold, Stefan (2023) *Recht auf Reparatur: Vertragliche Umsetzung und Herausforderungen für das Handwerk*. Nomos Verlagsgesellschaft, Baden-Baden
<https://doi.org/10.5771/9783748940166>

Brundtland Commission (1987) *Our Common Future*. Oxford: Oxford University Press.

Bureau Européen des Unions de Consommateurs (BEUC) (2023) *Consumers and the Right to Repair: Position Paper*. Available at: <https://www.beuc.eu> (Accessed: 5 February 2025).

European Commission (2020) *New Consumer Agenda: Strengthening consumer resilience for sustainable consumption and recovery*. COM(2020) 696 final.

European Commission (2021) *Updating the 2020 New Industrial Strategy: Building a stronger Single Market for Europe's recovery*. COM(2021) 350 final.

European Commission (2022) *Proposal for a Directive on Common Rules Promoting the Repair of Goods*. COM(2022) 155 final.

Fazekas, Judit (2020) *A magánjog kihívásai a XXI. században, Jog – Állam – Politika*, Különszám, 131-144.

Fézer, Tamás – Hajnal, Zsolt (2020) *A fogyasztói adásvétel egyes kérdéseinek szabályozása és joggyakorlata Magyarországon*, *Debreceni Jogi Műhely*, XVII (1–2) 35-63.
<https://doi.org/10.24169/DJM/2020/1-2/2>

Gyulai-Schmidt, Andrea (2025) *A fogyasztói jogok a minőség védelmében- Avagy a több mégis kevesebb?*, *Iustum Aequum Salutare*, XXI. 2025/1, 137-155.
<https://doi.org/10.69695/ias.2025.1.09>

B.M. Loos, Marco (2017) *Not Good but Certainly Content: The Proposals for European Harmonisation of Online and Distance Selling of Goods and the Supply of Digital Content*. In: Claeys, Ignace - Terryn, Evelyne (eds.) *Digital Content & Distance Sales*. Intersentia, 21. 3-54. <https://doi.org/10.1017/9781780686035.002>

Mak, Vanessa – Lujinovic, Enna (2019) *Towards a Circular Economy in EU Consumer Markets: Legal Possibilities and Legal Challenges and the Dutch Example*, EuCML, 8(4) 4-13.

Mak, Vanessa – Terryn, Evelyne (2020) *Circular Economy and Consumer Protection: The Consumer as a Citizen and the Limits of Empowerment Through Consumer Law*, *Journal of Consumer Policy*, 43, 227-248. <https://doi.org/10.1007/s10603-019-09435-y>

Montalvo, Carlos – Peck, David – Rietveld, Elmer (2016) *A Longer Lifetime for Products: Benefits for Consumers and Companies*. Directorate-General for Internal Policies, Committee on the Internal Market & Consumer Protection

Moeslinger, Margot – Almasy, Kristof – Jamard, Marion – De Maupeou, Hugues (2022) *Towards an Effective Right to Repair for Electronics*. EUR 31167 EN. Luxembourg: Publications Office of the European Union. [10.2760/42722](https://doi.org/10.2760/42722) (online)

Pflücke, Felix (2024) *The limits of consumer law in pursuing sustainability*. In: Julian Nowag (ed.) *Research Handbook on Sustainability and Competition Law*. Edward Elgar Publishing Limited, 302-319. <https://doi.org/10.4337/9781802204667.00027>

Simon, Rita (2023) *Final Consumption and Sustainability – Contribution of Consumer Law to SDG 12*. In: *Climate Law and Litigation, Planetary, Regional, and Societal Perspectives*, 123-146.

Svensson-Hoglund, Sahra – Richter, Jessika Luth – Maitre-Ekern, Eléonore – Russell, Jennifer Dr – Pihlajarinne, Taina – Dalhammar, Carl (2021) *Barriers, enablers and market governance: A review of the policy landscape for repair of consumer electronics in the EU and the U.S.*, *Journal of Cleaner Production*, 288, 1. <https://doi.org/10.1016/j.jclepro.2020.125488>

Van Gool, Elias – Michel, Anaïs (2021) *The New Consumer Sales Directive 2019/771 and Sustainable Consumption: A Critical Analysis*, *Journal of European Consumer and Market Law*, 4, 136-147. <https://doi.org/10.2139/ssrn.3732976>

Vékás, Lajos (2020) *Az európai magánjog fejlődési irányai és kihívásai*. Budapest, Akadémiai Kiadó.

Vékás, Lajos (2021) *Az uniós fogyasztói szerződési jog megújítása és az új irányelvek átültetése*, *Magyar Jog*, 2, 65-75.

Wang, Chao – Ghadimi, Pezhman – Lim, Ming K. – Tseng, Ming-Lang (2019) *A literature review of sustainable consumption and production: A comparative analysis in developed and developing economies*, *Journal of Cleaner Production*, Volume 206, 741-754.
<https://doi.org/10.1016/j.jclepro.2018.09.172>

ⁱ Attitudes of Europeans towards the environment- Report, European Union 2024.

ⁱⁱ Special Eurobarometer 538 Climate Change – Report, European Union, 2023.

ⁱⁱⁱ Az Európai Parlament és a Tanács irányelve az áruk javítását előmozdító közös szabályok meghatározásáról, továbbá az (EU) 2017/2394 rendelet, valamint az (EU) 2019/771 és az (EU) 2020/1828 irányelv módosításáról

^{iv} Az Európai Parlament és a Tanács (EU) 2019/771 irányelve (2019. május 20.) az áruk adásvételére irányuló szerződések egyes vonatkozásairól, az (EU) 2017/2394 rendelet és a 2009/22/EK irányelv módosításáról, valamint az 1999/44/EK irányelv hatályon kívül helyezéséről HL L 136., 2019.5.22, pp. 28-50.

^v World Commission on Environment and Development: Our Common Future, United Nations, Oxford University Press, 1987.

^{vi} <https://www.undp.org/sustainable-development-goals>, utolsó letöltés: 2024. 12. 11.

^{vii} Brüsszel, 16.7.2008 COM(2008) 397 final A Bizottság Közleménye az Európai Parlamentnek, a Tanácsnak, az Európai gazdasági és Szociális bizottságnak és a Régiók Bizottságának a fenntartható fogyasztásról, termelésről és iparpolitikáról

^{viii} Az Európai Parlament és a Tanács 2009/125/EK irányelve (2009. október 21.) az energiával kapcsolatos termékek környezetbarát tervezésére vonatkozó követelmények megállapítási kereteinek létrehozásáról HL L 285., 2009.10.31, pp. 10-35.

^{ix} Brüsszel, 2015.12.2. COM(2015) 614 final Az anyagkörülgörge megvalósítása – a körforgásos gazdaságra vonatkozó uniós cselekvési terv

^x Az Európai Parlament és a Tanács (EU) 2019/771 irányelve (2019. május 20.) az áruk adásvételére irányuló szerződések egyes vonatkozásairól, az (EU) 2017/2394 rendelet és a 2009/22/EK irányelv módosításáról, valamint az 1999/44/EK irányelv hatályon kívül helyezéséről HL L 136., 2019.5.22, pp. 28-50.

^{xi} A 2019/771 irányelv részletesebb elemzéséről később.

^{xii} Az Európai Parlament és a Tanács (EU) 2024/1781 rendelete (2024. június 13.) a fenntartható termékek környezettudatos tervezésére vonatkozó követelmények megállapítási keretének létrehozásáról, az (EU) 2020/1828 irányelv és az (EU) 2023/1542 rendelet módosításáról, valamint a 2009/125/EK irányelv hatályon kívül helyezéséről, HL L, 2024/1781, 2024.6.28.

^{xiii} Az Európai Parlament és a Tanács (EU) 2024/825 irányelve (2024. február 28.) a 2005/29/EK és a 2011/83/EU irányelv módosításáról, a fogyasztók zöld áttállásban való

szerepvállalásának a tisztességtelen gyakorlatokkal szembeni hatékonyabb védelem és a hatékonyabb tájékoztatás révén történő növelése tekintetében, HL L, 2024/825, 2024.3.6.

^{xiv} Az Európai Parlament és a Tanács (EU) 2019/771 irányelve (2019. május 20.) az áruk adásvételére irányuló szerződések egyes vonatkozásairól, az (EU) 2017/2394 rendelet és a 2009/22/EK irányelv módosításáról, valamint az 1999/44/EK irányelv hatályon kívül helyezéséről, HL L 136., 2019.5.22, pp. 28-50.

^{xv} Az áru azon képessége, hogy a céljának megfelelő funkciókat betöltse (2019/771 irányelv, 2.cikk 9. pont).

^{xvi} Az áru azon képessége, hogy együtt tudjon működni olyan hardverrel vagy szoftverrel, amely eltér attól, amellyel az azonos típusú árukat általában együtt használják (2019/771 irányelv, 2.cikk 10. pont).

^{xvii} Bár a tervezett avulás jelenségnek a részletesebb vizsgálata túlfeszítené a tanulmány kereteit, a tervezett avulás akként definiálható, hogy olyan tervezési gyakorlat, ami a termék időtartamát szándékosan mesterségesen rövidíti le, vagy a termék javíthatóságát teszi lehetetlenné.

^{xviii} 1. Háztartási mosógépek és háztartási mosó-szárítógépek: a Bizottság (EU) 2019/2023 rendelete

2. Háztartási mosogatógépek: a Bizottság (EU) 2019/2022 rendelete

3. Hűtőkészülékek: a Bizottság (EU) 2019/2019 rendelete

4. Elektronikus kijelzők: a Bizottság (EU) 2019/2021 rendelete

5. Hegesztőberendezések: a Bizottság (EU) 2019/1784 rendelete

6. Porszívók: a Bizottság (EU) 666/2013 rendelete.

7. Szerverek és adattárolók: a Bizottság (EU) 2019/424 rendelete.

8. Mobiltelefonok, vezeték nélküli telefonok és táblagépek: a Bizottság (EU) 2023/1670 rendelete.

9. Háztartási szárítógépek: a Bizottság (EU) 2023/2533 rendelete.

10. Könnyű szállító eszközökben használt akkumulátorokat tartalmazó áruk: az Európai Parlament és a Tanács (EU) 2023/1542 rendelete.

^{xix} R2R irányelv 5. cikk (2) bekezdés.

^{xx} R2R irányelv 5. cikk (5) bekezdés.

^{xxi} R2R irányelv 4. cikk (4) bekezdés.

^{xxii} A diagnosztikai szolgáltatás azt jelenti, hogy a szervíz megvizsgálja az árut a hiba jellegének vagy a javítás típusának a megállapítása érdekében, lásd javításhoz való jog irányelv 12. preambulumbekkezdés.

^{xxiii} lásd: C-22/78. sz. Hugin Kassaregister AB and Hugin Cash Registers Ltd v Commission of the European Communities ügyben 1979. május 31-én hozott ítélet Európai esetjogi azonosító: ECLI:EU:C:1979:138, vagy T-427/08. sz. Confédération européenne des associations d'horlogers-réparateurs (CEAHR) kontra Európai Bizottság ügyben 2010. december 15-én hozott Törvényszék ítélete ECLI identifier: ECLI:EU:T:2010:517

^{xxiv} Iránymutatás az Európai Unió működéséről szóló szerződés 102. cikkének az erőfölényben lévő vállalkozások versenykorlátozó visszaélő magatartására történő alkalmazásáról, 55. bekezdés c) pont.

^{xxv} Az Európai Parlament és a Tanács 2011/83/EU irányelve (2011. október 25.) a fogyasztók jogairól, a 93/13/EGK tanácsi irányelv és az 1999/44/EK európai parlamenti és tanácsi irányelv módosításáról, valamint a 85/577/EGK tanácsi irányelv és a 97/7/EK európai parlamenti és tanácsi irányelv hatályon kívül helyezéséről, HL L 304., 2011.11.22, pp. 64-88.

^{xxvi} COM(2023) 155 final, 28. preambulumbekkezdés.